

MUNKA ÉS MÉLTÓSÁG = MEGÚJULÓ MAGYARORSZÁG

A tartós gazdasági és társadalmi felemelkedés programja

Magyar Demokrata Fórum

Budapest, 2010. január 30.

Bevezető

A magyar demokrácia válságban van.

Ezzel a mondattal kezdte híres politikai elemzését Bibó István 1945-ben, a kommunizmus előrevetülő árnyékában.

2010-ben – húsz esztendővel a demokratikus rendszerváltozás után – így kezdődhet a Magyar Demokrata Fórum politikai helyzetértékelése is: **a magyar demokrácia válságban van**. Ezúttal a populizmus árnya borul rá. Most nem idegen nagyhatalom hozza ránk a bajt: azt elsősorban magunknak köszönhetjük.

Az 1989-90-es politikai fordulat felszámolta a pártállam diktatórikus uralmát. Megteremtette a demokratikus többpártrendszert és a parlamentáris kormányzást intézményesítő jogállamot. Biztosította az egyén szabadságát és a nemzet önrendelkezését; a többségi akarat és a kisebbségi jogok érvénysülését. Ezzel párhuzamosan bontakozott ki, s a kilencvenes években biztatóan haladt előre a gazdasági rendszerváltozás: az állami tervutasításos szisztéma helyén kialakult a magántulajdonra és a szabad vállalkozásra épülő piacgazdaság. Jó ütemben zajlott a privatizáció, a szerkezetváltozás; a magyar gazdaság szerencsésen kiszabadult a KGST zsákutcának bizonyult függésrendszeréből, és sikeresen beépült a piaci világgazdaságba. Végbement a „külpolitikai rendszerváltozás” is: hazánk tagja lett a NATO-nak és az Európai Uniónak.

A magyar társadalom az első csalódás után drámai tiltakozások nélkül viselte az életviszonyait gyökeresen megváltoztató átalakulás súlyos terheit. Lassan alkalmazkodni kezdett az új világhoz. Olajozottan működött a többpárti váltógazdaság: a kormányzatban jobb- és baloldali pártok cserélgették egymást. A kilencvenes évek második felére úgy tűnt, az ország túlvan a rendszerváltozás fő nehézségein: a piaci versenyen alapuló demokratikus szisztéma keretei között kibontakozni látszottak a tartós gazdasági-társadalmi fölemelkedés körvonalai.

Az ezredforduló azonban negatív fordulatot hozott. Bibó után Székfű Gyulával szólva: **valahol utat tévesztettünk**. De hol?

Ami a politikát illeti, az első két ciklus nem mutatott komoly deficitet a demokrácia működésében. Antall József a parlamentáris jogállam elszánt híveként tartotta kezében a kormányt, s a Horn-vezette koalíció sem élt vissza kétharmados többségével, nem bolygatta a közjogi berendezkedés alapjait. Orbánnak már voltak aggasztó próbálkozásai a kormányzás fölötti parlamenti kontroll lazítására (háromheti ülésezés, a vizsgálóbizottságok megbénítása, kétéves költségvetés stb.), de 2002-ben még úgy tűnhetett, hogy a dolgok e téren is visszatérnek a rendes kerékvágásukba. A 2002-es választási eredmények utáni fejleményeket azonban már döbbenet figyeltük

...

Ám más vonatkozásban is épp ez idő tájt, vagyis 2002 után erősödtek föl azok a rossz folyamatok, amelyek a szabad vállalkozáson és a többpárti parlamentarizmuson alapuló piacgazdasági rendszer, illetve a demokrácia mai válságához vezettek.

Ilyen volt a versengő nagypártok ígérető-osztogató licitjének elszabadulása. A kormányzati ciklusokat addig is jellemző „húzd meg, ereszd meg” költségvetési politika 2002-ben lépett ki végképp a normalitás medréből, amikor a „jóléti rendszerváltás” felelőtlen szocialista kampányígéretét annak még felelőtlenebb kormányzati „megvalósítása” követte. Orbán már 2001-ben kiengedte a gyeplőt, Medgyessy pedig – az újabb meghúzás helyett – a lovak közé dobta. Ebben az SZDSZ mellett partnere volt a Fidesz is, amely szintén megszavazta a magyar államháztartást idővel romlásba döntő, fedezet nélküli osztogatást. Egyetlen párt maradt kívül a populista koalíción: az MDF.

Mindezek államháztartási következményeit (túlköltekezés, deficit, eladósodás) 2006-ban, az utolsó utáni pillanatban még korrigálni lehetett; a politikai következményeket azonban már nem. Ezek 2006 őszén vad utcai radikalizmusba torkollottak, 2008 tavaszán pedig – egy alkotmányellenes népszavazással – a parlamentáris kormányzás megbénítását eredményezték, végképp megfojtva a Gyurcsány-kormány rosszul előkészített, kapkodva elindított reformjait.

Pedig a reformok így is késtek egy évtizedet. Magyarországon ugyanis a rendszerváltás társadalmi-gazdasági értelemben megállt az állam kapujában. A vállalati s a pénzügyi szektor magánosítását és a szerkezetátalakítást nem követte az államháztartás ezekhez társuló átszabása. Ezért a mai magyar állam – jellegét, működését, hatékonyságát tekintve – nem felel meg a modern piacgazdaság és a demokrácia követelményeinek.

A legsúlyosabb torzulás a szabad versenyhez nem szokott vállalkozói és a politikai osztály korrupció összefonódása. Ez egyrészt a közjavak illegális,

ámde jól szervezett fosztogatásához vezetett, aminek egyik következménye a politikai elit és a demokratikus intézmények kétségbeejtő hitelvesztése lett. Utóbbinak a miatt is be kellett következnie, mert a hatalmasra duzzadt, kegyosztó és pazarló állam mind rosszabb hatékonysággal látta el a közfunkciókat. A gazdasági világválság következtében elmélyülő politikai krízis nyomán egyes állami és önkormányzati intézmények (ügyészség, rendőrség, vagyonkezelő, MÁV; budapesti közgyűlés, BKV) lassan alapvető feladataikat se képesek elvégezni.

Ezek a folyamatok a privát gazdaságot is megmérgezték. Nemcsak a köz-, de a magánszférában is uralomra jutott a piaci teljesítmény iránt közömbös kontraszelekció; végletekig fokozódott a politikai és a vállalkozói világ korrupt összefonódása. Az oligarchikus összefonódás egyre súlyosabb anyagi és politikai költségeit kevésszámú adófizető állja – ameddig állhatja.

A Bajnai-kormány az utolsó pillanatban még végrehajtott egy újabb államháztartási korrekciót, ám az erre alapozható mélyreható, távlatos reformok társadalmi és politikai feltételei ma teljességgel hiányoznak. Épp ellenkezőleg: a szinte korlátlan hatalom kapujáig jutott az a populista erő, amelynek bevallott szándéka a rendszerváltozással létrejött szabadpiaci, illetve parlamentáris szisztéma lényegi korlátozása.

A Fidesz 2002 után fölmondta az addigi parlamentáris konszenzust. Kilépett a demokratikus pártverseny szabályai közül, 2006 után pedig nyíltan ellenük fordult. Orbán nem fogadta el a választások eredményét, és a parlamentből az utcára vitte a politikát. Miközben ő maga a nép barátjának, sőt az isteni gondviselés végrehajtójának pózában tetszelgett, ellenfeleit a nemzet ellenségeinek, a Gonosz képviselőinek nyilvánította, s ennek megfelelő politikai módszereket használt, illetve támogatott velük szemben (gyűlöletkeltés, uszítás, utcai erőszak stb.). A liberalizmust nyíltan, a konzervativizmust burkoltan elvető populizmushoz tehát a politikát a vallással összekötő fundamentalizmus társult.

Az amortizálódó kormányzat és az elbizonytalanodó baloldal nem találta meg mindezek ellenszerét, a koalíció szétesett, a parlamentáris kormányzás megbénult. Orbán köpenyéből pedig előbújtt, önállósult, s a magyar társadalom számottevő része előtt legitimálódott az antidemokratikus radikalizmust immár alig burkolt újnáci törekvésekkel társító Jobbik.

A versengőből polgárháborússá változtatott pártpolitikai küzdelem olyan válságot eredményezett, amely ma – a világgazdasági krízis nyomán – a lehető legrosszabb végkifejlettel fenyeget. A magánvállalkozás és a szabadpiac alapján működő többpárti parlamentarizmus, a rendszerváltozással született (harmadik) Magyar Köztársaság fölszámolásával.

A magyar demokrácia valóban súlyos válságban van. Az MDF minden erejével arra törekszik, hogy szembeszálljon ezzel a válsággal s a nyomában fenyegető végkifejlettel. **Meg kell mentenünk, majd meg kell újítanunk a magyar demokráciát!** Ezért készek vagyunk együttműködni mindenkivel, aki ebben az alapvető célban egyetért velünk. Minden magyar demokratával – a közösen vallott alapékeken belüli nézetkülönbségeket és érdekeket félretéve.

A demokratikus baloldal ereje meggyengült. A szocialisták a sikertelenség terheivel, identitásproblémákkal, vezetési válsággal és súlyos morális deficittel küszködnek. A szabaddemokraták jórészt fölmorzsolódtak. Nincs a porondon intakt, kellő társadalmi támogatottsággal bíró baloldali politikai alakulat, ami ellenerőt képezne a jobboldalon vezető pozícióba jutott piac- és tőkeellenes, antiliberalis és antiparlamentáris: egyszóval antidemokratikus erőkkel szemben.

Kár volna tagadni: a veszélyhez mérten ma az MDF szervezeti ereje és támogatottsága is csekély. A rendszerváltozás egykori meghatározó jobboldali pártjának az önállóságáért és a megmaradásáért kellett küzdenie a jobbról jövő támadások ellenében. Ám küzdelme sikeres volt, a súlyos veszteségek ellenére is. Az utóbbi időben érzékelhető figyelem és várakozás fordult felénk. Az MDF-et sokan az utolsó szalmaszálnak tekintik, amibe még bele lehet kapaszkodni. Nekünk pedig meg kell próbálnunk szalmaszálból pallóvá, gerendává, tutajjá változtatni, majd újra hajóvá építeni.

A kormányost már megtaláltuk. Ma Magyarországon csak Bokros Lajos hirdet komoly és felelős gazdasági-társadalmi *programot*, továbbá jelenít meg hiteles *személyes* alternatívát a népet hamis ígéretekkel és megalapozatlan jövővel szédítő populista vezér ellenében. A távozó kormánypárt a túlélésre játszik; erejéből legföljebb utóvédharcokra futja, alternatívaállításra, elszánt küzdelemre nem. A Jobbikról nincs mit beszélni. Ám egy valamit le kell szögezni: a hamis látszat ellenére szó sincs róla,

hogy a Fidesz „középen”, „mérésékelt” pozícióban állna a szélsőjobb és a levitézlett „szélsőbal” között.

A „demokratikus közép” az MDF helye!

Gazdasági-társadalmi programunk bemutatása előtt tisztázzuk politikai alapelveinket és értékeinket. Ezek – az olykori hangsúlyeltolódások ellenére – nem változtak a rendszerváltozás kezdete óta. Szó szerinti idézetek következnek a Magyar Demokrata Fórum *Országos Gyűlésén, 1989. október 21-én* elfogadott pártprogramból:

„A Magyar Demokrata Fórum a nemzeti érdekeknek és... a társadalom demokratizálásának képviselőjét egyaránt vállalja, nem tesz különbséget közöttük fontosság tekintetében, azokat egymástól elválaszthatatlannak tartja.”

„Olyan hatékony, versenyképes piacgazdaság felépítése a célunk... ahol a vállalkozás és az alkotóképesség szabadon kibontakozhat.”

„Nem lehet erős nemzetgazdaság autonóm, magabiztos egyének nélkül. Programunk fontos célja, hogy megerősödjön az egyén, a család, a sok önkéntes emberi közösség, és ezzel minőségileg mérséklődjön az állam gazdasági szervezői és irányítói szerepe.”

„Az MDF elhatárolja magát... a 'szocializmus építését' célzó ideológiáktól, azok kollektivizmusától, ugyanakkor minden nacionalista, sovinszta irányzattól, közösségi mítoszokat gerjesztő, az emberi méltóságot tagadó eszmétől és áramlattól... Az embert mint individuumot... szólítja meg; azt akarja elérni, hogy...sértett magyarságunkból emelkedjünk olyan polgári helyzetbe, melyben nemzetiség, származás, vallás, világnézet vagy pártállás nem érdem, sem vétek, hanem a személyiség természetes állapota.”

„A választási küzdelemben... a végre kivívott szabadságot... veszélyezteti a túllicitálás, a szélsőséges radikalizmus, a megalapozatlan ígéretetés... ami... a nép... számára megnehezíti a tájékozódást, a megfontolt ítéletalkotást.”

„Az MDF mindig törvényes eszközökkel kíván küzdeni, elveti a politikai harc erőszakos és szélsőséges módszereit. Nem az öklünket, hanem a fejünket emeljük fel! Elutasítjuk a bosszúállás politikáját! Számítunk mindazoknak a szakértelmére, akik... a demokratikus Magyarországot akarják megteremteni.”

Számítunk mindazokra, akik a demokratikus Magyarországot akarják **megvédeni** – mondjuk ma, 2010-ben. Amikor a világválság megrendítette a közvélemény hitét a piacgazdaság erejében, és a megoldást sokan a minél

erősebb és kiterjedtebb állami beavatkozástól remélik. Pedig a piacgazdaságot nem gyengíteni, hanem erősíteni kell. A szabad vállalkozást és a versenyt nem kiiktatni, csak szabályozni szükséges. Ez döntő jelentőségű mind a gazdasági növekedés és felzárkózás, mind a demokrácia újbóli megszilárdulása érdekében. Mindkettő alapja s egyben elengedhetetlen feltétele ugyanis a szabad vállalkozáson alapuló, versengő piacgazdaság.

Az intézmények romlása kedvez a populista vezéreknek, akik a demokratikus intézmények feje fölött átnyúlva közvetlenül a „népet” szólítják meg. Rendet és felemelkedést ígérnek neki – holott a demokrácia eresztkéinek lazulása és az intézmények hanyatlása épp a populista politika számlájára írható. A nép pedig elhiszi a délibábos ígéreket a rend és a jólét valamely ismeretlen csodafegyver bevetése nyomán beköszönő új korszakáról. A populizmus több államot és több „szocializmust” ígér. A külföldi tőke korlátozását. Igazságos közteherviselés helyett még több támogatást, kiváltságot, kedvezményt a hazai tőke megbízható, lojális egyedei számára. Rendet és nyugalmat a „haverok köztársaságában”.

Ennek épp az ellenkezőjére van szükség.

A piacgazdaság intézményeinek újjáépítésére, a gazdaságnak a politikától való lehető legteljesebb elválasztására. Csak a több és eredményesebb munka, a kisebb, olcsóbb, hatékonyabb és főleg tisztább kezű állam lehet a felemelkedés záloga. Az állam teendője nem a jólét megteremtése, hanem a biztonságos, kiszámítható és nyugodt élet fenntartása, a jólét eléréséhez szükséges feltételek biztosítása. A gondoskodó állam hamis illúzió, az egyén a boldogulásáért elsősorban önmaga felelős. Szociálpolitikánk meghatározó elve: „segítünk, ha segítesz magadon”. A segélyek és támogatások alapvető célja nem az, hogy eltartsa, hanem hogy visszasegítse a normális életbe a rászorulókat. Ez alól kivételt azok az embertársaink képeznek, akik egészségi vagy más, tőlük részben független okból nem képesek teljes életet élni, illetve magukon segíteni.

Ezen a ponton nem kerülhető meg a magyar társadalom egyre súlyosbodó konfliktusa: a romákkal – pontosabban bizonyos roma csoportokkal – való együttélés kérdése. Elsőként le kell szögeznünk, hogy elítélünk és megvetünk mindenfajta erőszakos, faji alapú, rasszista megközelítést. Az effajta „megoldási kísérletek” kizárólag a konfliktusok elmélyítésére, kiélezésére, az indulatok felszítására alkalmasak. Ám ki kell jelentenünk azt is, hogy nem tartjuk elegendőnek s immár hasznosnak sem azok álláspontját, akik a probléma megoldását szinte kizárólag a faji előítéletekkel szembeni küzdelemben látják. Az MDF meg van győződve

arról, hogy a nemtelen szándékú szélsőséges törekvések és a jóindulatú, de hatástalan elvi deklarációk között kell keresni a helyes utat. A problémát a hosszabb távú javítás reményében a gyakorlatban kezelni tudó olyan elképzelések terepén, mint amilyen a szociális kártya vagy az egész napos iskola. Az állami segélyezés eddigi rendszere a problémák bővített újratermelését eredményezte. Az MDF komolyan kíván foglalkozni ezzel a kérdéssel, amihez nélkülözhetetlennek tartja az összes demokratikus erő őszinte és tisztességes együttműködését. Nem elégséges, ám elengedhetetlen előfeltétele a baj enyhítésének a törvények betartatása, származásra való tekintet nélkül. Az államnak – és senki másnak! – meg kell védenie az emberek biztonságát és tulajdonát. Helyre kell állítani a számos helyen megingott közbiztonságot.

Általában is rendet és biztonságot akarunk, de a szabadság rendjét. Liberális és demokratikus jogállamot. Ahol nemcsak a többség akarata, de a kisebbség joga is érvényesül. Ahol az egyén önrendelkezése és alapvető jogai lényegileg nem korlátozhatók. Konzervatívokként ugyanakkor hangsúlyozzuk, hogy e jogok mellé kötelezettségek is társulnak. Az egyén joga és szabadsága nem érvényesülhet a közösség – a többi ember – alapvető érdekei ellenében. Az egyén elsősorban a közösség (család, társadalom, nemzet stb.) keretei között bontakoztathatja ki a maga autonómiáját. Sem az individuális érdekek nem rombolhatják le a közösség megtartó kereteit, sem a közösség nevében nem nyomható el az egyén szabadsága.

A Magyar Demokrata Fórum világossá teszi, hogy számára a politikai vízvázlatot, az átléphetetlen határ nem a bal- és a jobboldali, hanem a mérsékelt és a szélsőséges politikai erők között húzódik. Azok között, akik elfogadják és tiszteletben tartják a parlamentáris demokrácia és a liberális jogállam írott és íratlan szabályait – és akik nem. Nincs átjárás, nincs kompromisszum, nincs titkos együttműködés a szélsőséggel.

Antall József 1990-ben így rajzolta meg saját politikusi arcélét: *„nemzeti elkötelezettségű, egységes Európában hívő, liberális kereszténydemokrata vagyok. Ha e meghatározás bármelyik elemét elhagyjuk, akkor tévessé válik.”*

Húsz év elteltével sem tévedhetünk. Az antalli politikai krédót – egyik elemét sem elhagyva – ma így fogalmazhatjuk meg: **európai magyarság és liberális konzervativizmus**. Ennek jegyében szállunk harcba – és hívünk minden konzervatív és nem konzervatív demokratát is – a

rendszerátvaltozással született Magyar Köztársaság megvédelmezéséért és megújításáért.

Mi nem óhajtunk másik rendszert – másik Magyarországot.

A meglévőt akarjuk a mainál sokkal jobbá tenni.

Dávid Ibolya
a Magyar Demokrata Fórum elnöke

1. A gazdasági-társadalmi rendszer megváltoztatása a 90-es években

Magyarország a demokrácia helyreállítása utáni első évtizedben a közép- és kelet-európai országok között mindvégig a fejlődés élvonalában haladt. Minden fontos szerkezeti és intézményi reformot elsőnek, vagy az elsők egyikeként vezetett be. Ez az úttörő szerep tette lehetővé, hogy hazánk sikerrel győzze le a gazdasági-társadalmi és politikai átalakulás folyamán eléje tornyosuló akadályokat, eredményesen küzdje le a piactagadó rendszer összeomlása nyomán előállt mély válságot.

A szabad piacgazdaság és a parlamenti demokrácia stabil intézményeinek kialakításában történelmi szerepet játszott az *Antall József* vezette első demokratikus kormány, melynek gerincét a **Magyar Demokrata Fórum** alkotta. A kormány sikeresen elkerülte azokat a zsákutcákat, amelyek más országok fejlődését hosszú évekig hátráltatták, esetenként megakasztották.

Hazánk első demokratikus kormánya a rá nehezedő hihetetlen politikai nyomás ellenére elkerült három rendkívül veszélyes csapdát. Egyrészt az Alkotmánybíróság döntésének megfelelően **nem engedett teret a reprivatizációnak**, amely hosszú évtizedekre lehetetlenné tette volna a vagyontárgyak stabil magántulajdonát és a tőke szabad áramlását. Helyette megalkotta a kárpótlási törvényeket, amelyek mind a korábbi tulajdonosok, mind pedig a politikai üldözöttek jelképes anyagi kárpótlásával történelmi és erkölcsi elégtételt adott a diktatúrák áldozatainak. Másrészt **elvetette a volt szocialista világban ebben az időben csodafegyverként bevetett ingyenes vagyonsztogatás ötletét**, amelynek eredményeképpen a szocializmus pusztításától némiképp megmenekült, maradék értékes vagyontárgyakat a velük gazdálkodni nem tudó, pénztelen, de annál nagyobb politikai befolyással és kapcsolati tőkével rendelkező bennfentesek kezére juttatta volna. Harmadrészt **nem engedett azoknak a szirénhangoknak sem, amelyek a szocializmusból örökölt hatalmas külföldi adósságállomány visszafizetésének megtagadását követelték**. Ez a lépés ugyanis azonnali államcsödhöz, a termelés és az életszínvonal látványos összeomlásához, hazánk tőkevonzó- és hitelképességének elvesztéséhez vezetett volna.

Az Antall-kormány azonban nemcsak a veszélyes buktatókat kerülte el az új gazdasági-társadalmi rend megalapozása során, hanem *pozitív tettek sorát* *hajtotta végre a gazdaság, mindenekelőtt a vállalati szektor átalakításában.*

Ezen a téren munkásságának fénypontja három fontos törvény csaknem egyidejű elfogadása és alkalmazása volt, amelyek új, piacgazdasághoz illő, kemény viselkedési normákat szabtak a termelővállalatokra és a bankokra. A *csőd- és felszámolási eljárás szigorú szabályai, az új pénzügyi törvény és számviteli törvény* együttes hatása tisztítóüzet zúdított az elkényelmesedett és továbbra is állami támogatásokra vadászó vállalatok és bankok nyakába. Ennek eredményeképpen gyorsan tönkrementek az életképtelen állami vállalatok, ami természetesen komoly áldozatokkal járt, hiszen két-három év alatt megszűnt több mint egymillió munkahely. Mégis hallatlanul pozitív a változások mérlege legalább öt szempontból.

a. **A magyar állam jórészt megszabadult a veszteséges vállalatok folyamatos költségvetési támogatásának jövőbeni kényszerétől**, ami amúgy sem csekély örökölt adósságát az elviselhetetlenségig fokozta volna. (Szomszédaink közül Szlovákia, Horvátország, Románia, Szerbia és Ukrajna gazdasága is összeroskadt az el sem kezdett, vagy elhúzódó vállalati szerkezetátalakítás lavinaszerűen halmozódó költségvetési terhei alatt, ami a 90-es években ezekben az országokban szinte teljesen lehetetlenné tette a gazdaság tartós növekedését.)

b. Nem jelentkezett az életképtelen vállalatok támasztotta felesleges és torz piaci kereslet **inflációgerjesztő hatása**.

c. **A világpiacon hatékonyság követése a vállalati viselkedés alapvető normájává vált.**

d. A gyorsan kiépülő **piacbarát vállalkozási környezet hatalmas vonzerőt gyakorolt a külföldi tőkebefektetésekre**. (A 90-es évek közepéig hazánkba több külföldi befektetés érkezett – mind zöldmezős beruházásként, mind a privatizáció keretében -, mint az összes többi új piacgazdaságba együtt.)

e. A régi, hatékonytalan állami vállalati szerkezet széthullása különösen **kedvező feltételeket teremtett a hazai tulajdonú kis- és közepes vállalkozások szárba szökkenéséhez**. Ez utóbbi új munkahelyek teremtésében is elsőrangú tényezőnek bizonyult.¹

¹ Figyelemreméltó, hogy Magyarországon a bruttó hazai termék összesített visszaesése a kilencvenes évek első felében mindössze 15%-os volt. Ezt a visszaesést azonban a kilencvenes évek második felében sikerült

Eme roppant történelmi változások kereteinek kialakításában, a folyamat irányításában az első demokratikus kormány érdemei elévülhetetlenek. Voltak azonban hibák és mulasztások is. Ezek közül a legfontosabb, hogy az államháztartás újjáépítésére nem maradt sem erő, sem akarat. *A rendszer gyökeres megváltoztatását célzó reformok megálltak az állam kapujában.* (Ebbe az elmúlt húsz év során mindegyik kormánynak beletört a bicskája.)

A második szabad választások előtt nem sikerült fenntartani a szigorú költségvetési gazdálkodást sem. Megindult a politikai ihletésű költségvetési adakozás. (Már a 90-es években is megfigyelhető volt az államháztartási hiány jelentős növelése a választások évében, ami aztán a rendszerváltás utáni második évtizedben abszurd méreteket öltött.) 1994-ben az elsősorban jóléti célzatú túlköltekezés a szigorodó világgazdasági helyzetben szinte lehetetlenné tette a magyar államadósság finanszírozását.

A fenyegető államcsőd veszélyének elhárításában, a magyar gazdaság külső és belső pénzügyi egyensúlyának gyors helyreállításában a második demokratikus kormány volt kénytelen lépni. Kilenc hónapi tétlenkedés után **1995 márciusában megszületett a stabilizáció programja.** Ez rövid időn belül komoly hazai és nemzetközi siker forrása lett.

A stabilizáció programja (Bokros-csomag) eredményesen ötvözte a **hazai fogyasztási túlkereslet csökkentését és a költségvetési bevételek azonnali növelését célzó lépéseket** (egyszeri leértékelés, vámpótlék), **a beruházások és a hatékony kivitel élénkítésével** (csúszó leértékelő árfolyampolitika), **a versenyképesség javításával és a munkahelyek megőrzésével** (reálbérek csökkentése a névleges bérek növekedésének tárgyalásos visszafogásával). *Ezen túlmenően a stabilizációs program kísérletet tett az állami intézmények és az állampolgárok uralkodó magatartásmintáinak a megváltoztatására is.* Ezt szolgálták a szerkezeti reformok, például a szociális támogatások egy részének rászorultsági alapúvá tétele, a családi pótlék jövedelemhez kötése, a felsőoktatási tandíj bevezetése, a helyi önkormányzatok hitelfelvételi lehetőségeinek korlátozása, a privatizációs bevételeknek az államadósság csökkentésére való teljes felhasználása, az államkincstár létrehozása, stb. Mindezek révén a stabilizáció nemzetközi viszonylatban is egyedülálló

teljesen eltüntetni, mert a hazai sikeres vállalati szerkezetátalakítás következtében a **gazdaság bővüléssel és kínálati alkalmazkodással** válaszolt az évtized közepén végrehajtott pénzügyi stabilizációra.

sikert hozott: **anélkül állította helyre a magyar gazdaság belső és külső pénzügyi egyensúlyát, hogy annak növekedése megállt volna**².

Az 1995-96-os stabilizáció máig érvényes legnagyobb eredménye az volt, hogy megalapozott egy mai szemmel *aranykorinak* tűnő, közel 5 százalékos, magas színvonalú, ráadásul *egyensúlyőrző*, tehát *fenntartható*, a hatékony *beruházások és kivitel* által fűtött gazdasági növekedést. Ez a fejlődési irány és modell egészen 2001-ig fennállt és lehetővé tette, hogy **Magyarország a rendszerváltás utáni első évtizedben a volt szocialista országok közül az elsők között lépjen a Nyugat-Európa-hoz történő felzárkózás útjára**.³

2. Elvesztett évtized (2001-2010)

Noha a stabilizációs gazdaságpolitika a harmadik demokratikus kormány országlásának első három évében fennmaradt, érdemi szerkezeti reformokra – az 1998-ban bevezetett nyugdíjreform után – a kilencvenes évek utolsó harmadában már nem került sor.

Jelentős mértékben rombolta viszont a gazdasági és politikai közéletet az egyre szélesebb körben elharapódzó korrupció. Miközben reformok híján a vállalkozók és a lakosság adófizetési hajlandósága alig javult, a politikai osztály befolyásos része – különösen a nagy pártok egyes képviselői – hallatlan erővel vetették rá magukat a maradék privatizációs bevételekre, a közbeszerzési eljárások szabályainak kijátszásából nyerhető haszonra, a korlátozott számban rendelkezésre álló működési engedélyek (kaszinók, frekvenciák) kiosztását kísérő árnyékárverésből fakadó jövedelmekre. **Napjainkra a politikai korrupció kiteljesedett.** Végzetesen aláásta mind egyes állami és önkormányzati vállalatok (pl. MÁV, BKV), mind pedig létfontosságú állami szolgáltató intézmények (rendőrség, ügyészség, helyi önkormányzatok, stb.) egységét, stabilitását. Ezek jórészt elvesztették belső

² Vö: Kornai János: *Kiigazítás recesszió nélkül*. Közgazdasági Szemle, 1996. 7-8.sz.

³ "A pénzügyi válság elkerülésén túlmenően Magyarország kimenekült az adósságcspadából is. 1996-ban az államadósság aránya még a bruttó hazai termék 75,4%-a volt. Ezt nagymértékben megkönnyítették az 1995-ös privatizációból származó rekordbevételek, amelyeket az ország az államadósság csökkentésére fordított. A folyó fizetési mérleg hiánya fenntartható szintre süllyedt és az infláció is elkezdett csökkenni. 1996 után a jegybank már nem finanszírozhatta az államháztartás hiányát. A gazdaság viszonylag gyorsan válaszolt a kihívásra (ami nagymértékben a kilencvenes évek elején végrehajtott sikeres vállalati szerkezetátalakításnak volt köszönhető) és 1997-ben elkezdődött Magyarország növekedésének legjobb időszaka: négy egymást követő évben 4% feletti gazdasági növekedés volt megfigyelhető." Hubert Gabrisch - Jens Hölscher: *The Successes and Failures of Economic Transition. The European Experience*. Palgrave McMillan, 2006. 168.o.

integritásukat és már alig alkalmasak minőségi szolgáltatások nyújtására. Ez önmagában is a gazdaság növekedését gátló, a beruházásokat fékező, sőt elriasztó tényezővé lépett elő.

2001-ben - részben az Egyesült Államokban végrehajtott terrortámadások lélektani hatásaként - megtorpant a világgazdasági fellendülés. Nem értve sem a kilencvenes évek második felében élvezett hazai egyensúlyörző növekedés okait, sem pedig a világgazdasági fordulat megkülönböztető jellegzetességeit, a *hazai politikai osztály* - először a Fidesz, majd az MSZP - *feltalálta és feltalálta az állami túlköltekezés révén mesterségesen felpörgetett belföldi keresletre támaszkodó gazdasági növekedés receptjét. Ez a fordulat előre láthatóan és megjósoltan, napjainkban pedig már a mindennapi életviszonyokban is tapasztalhatóan végzetesnek bizonyult.*

Már 2001-ben megindult, majd a 2002-es választási évben kiteljesedett a nyakló nélküli költségvetési költekezés jövőfelőlő, felelőtlen politikája. A *lakáscélú hitelek kamatainak* rendkívül nagyvonalú, egyáltalán nem csak a rászorultak terheinek könnyítését célzó támogatása, a *köztisztviselői bérek* 50%-os emelése, *beruházási adományok* széles körben való osztogatása megtérülési követelmények nélkül (Széchenyi-terv), majd a kormányváltás után a *tizenharmadik havi nyugdíj* bevezetése, az 50%-os *közalkalmazotti béremelés*, a *minimálbér adómentesítése*, stb. hihetetlen gyorsan és drámai mértékben tette tönkre a magyar államháztartást.

Figyelemreméltó, hogy 2002-ben a **kormánypártok (MSZP és SZDSZ) a Fidesszel karöltve szavazták meg a száznapos programot, ami az ország tönkretételének programjává, a mai romlás kiindulópontjává vált.** Az egyedüli kivétel a Magyar Demokrata Fórum volt!

A józan MDF-en kívül egyetlen párt sem vette akkor észre, hogy *minden megalapozatlan jóléti juttatás kizárólag külföldi hitelből volt fedezhető*, így újabb szöveget vert a magyar gazdaság koporsójába. Ráadásul azóta a jövő elzalogosítása, a jövőbeni nemzedékek terheinek tudatos fokozása, s ennek erkölcsstelen és harsány tagadása mind a mai napig az olcsó népszerűséget hajhászó populisták népzvezérek pokoli társasjátéka lett.

Eme nyakló nélkül költekező és az országot szinte korlátlanul eladósító kormányzati politikának a kimondott célja a gazdasági növekedés újabb felpörgetése volt. Magukat közgazdásznak valló pártpolitikai bértollnokok

harsogták, hogy *nem baj, ha eladósodunk, hiszen egyrészt olcsó a külföldi hitel, másrészt a gyorsabb növekedésből mindez busásan megtérül.*

A túlköltekezés azonban nem eredményezett gyorsabb növekedést. (Természetesen ez is előre tudható és világosan kimondott volt.) A külföldi hitelek alacsony kamata pedig a mai világméretű pénzügyi válság fényében délibábnak bizonyult.

Egyrészt közgazdasági alaptétel, másrészt mindennapos tapasztalat, hogy *kisméretű és nyitott, felzárkózó és átmeneti gazdaságban a költségvetés által fűtött mesterséges keresletélénkítés mindenekelőtt a fogyasztást és (részben azon keresztül) a behozatalt fokozza, továbbá az inflációt.*

Miért van ez így? Azért, mert a közép- és kelet-európai felzárkózó gazdaságokban nincs olyan kereslethiány, amit állami segítséggel pótolni kellene. Éppen ellenkezőleg! **Megtakarításokból van hiány.** Ötven év szocializmus után szinte minden háztartás hitelt vesz fel és előrehozza fogyasztását. A gazdaság alig győzi termelni a javakat és szolgáltatásokat.

Gond abból fakad, ha a belföldi termelés és szolgáltatások jelentős része nem jó minőségű, vagy túl drága. De a minőségi termékek importtartalma is meglehetősen magas. A mesterségesen felpörgetett fogyasztás és beruházás így tehát elsősorban a behozatalt növeli, nem pedig a hazai termelést és a foglalkoztatást. **A behozatal többlete viszont csak külföldi hiteltől finanszírozható, hiszen a hazai gazdaságban nincs elég megtakarítás.** A költségvetési hiány növelése ezért rontja a külkereskedelmi és a fizetési mérleget, *ikerhiány* alakul ki.

Az **ikerhiány viszont ikeradósságot** szül, így *az államadósság együtt növekszik a nemzetgazdaság egészének külföldi adósságával.* Ez végzetesen sebezhetővé teszi a gazdaságot minden külpiaci válsággal szemben. Ha a nemzetközi pénzpiac akárcsak valamiféle külső okból kifolyólag hirtelen túl kockázatosnak ítéli meg az ikerhiánnyal és ikeradóssággal küszködő ország fizetőképességét és látványosan felemeli a kamatokat (a fizetendő kockázati felárat), vagy már nem hajlandó pótlólagos hitelt adni, illetve a meglévő adósságot megújítani (refinanszírozni), akkor az **adósságlavina könnyen maga alá temetheti az egész országot.** Ilyen körülmények között a kormány szörnyű dilemma elé kerül: **csak az államcsőd vagy a gazdasági visszaesés elmélyítése között választhat.** Noha nem kétséges, hogy csakis

az utóbbit érdemes választani, egyúttal világos, hogy ennek nyomán *minden korábbi növekedés eredménye végérvényesen elporlad.*

A növekedést fékező erők mozgásba lendülése szembeötlő a hitelpiacon is. **A féktelen étvágyú állam hitelkereslete felhajtja a kamatokat és a vállalatok egyre nagyobb részét szorítja ki a hitelezésből.** Az államnak nincs kemény költségvetési korlátja, bármekkora kamatot tud ígérni. A vállalatok viszont rendelkeznek kemény költségvetési korláttal, így nem képesek, de nem is hajlandók bármilyen drága hitelt felvenni. Belföldi megtakarítások híján ráadásul **minden hitel végső soron külföldről jön.** Ennek költségét a hazai valuta sebezhetősége, árfolyamának bizalomvesztés esetén megfigyelhető kiszámíthatatlan ingadozása még tovább növeli. Nem véletlen tehát a visszaesés, a korábbi mesterségesen táplált növekedés látszólagos eredményeinek teljes megsemmisülése. *A gazdasági teljesítmény látványos hanyatlása azután lehetetlenné teszi a hitelből finanszírozott jóléti vívmányok fenntartását is.*

Pontosan ez volt Magyarország fejlődési pályája a legutóbbi nyolc évben. A szocialista-szabaddemokrata kormány 2002-től mérhetetlenül felpörgette a megelőző kormány hivatali idejének utolsó évében elkezdett költségvetési túlköltekezést. Ebből a korábbi időszaknál, vagy a szomszéd országokban megfigyeltnél gyorsabb gazdasági növekedés egyáltalán nem fejlődött ki.⁴ Minden negatív mellékhatás viszont azonnal jelentkezett, éppen úgy, ahogy az már hat évvel ezelőtt is könnyen tudható és hajszálpontosan leírt volt.⁵

3. A tartós felzárkózás és széles társadalmi felemelkedés programja

Miniszterelnök-jelöltje révén ma egyedül a Magyar Demokrata Fórum rendelkezik a versengő pártok közül azzal a *felhalmozott nemzetközi és hazai tapasztalaton alapuló tudással és teljesítményen alapuló tekintéllyel,* amely biztosíthatja Magyarország sikerét. Csak ennek érvényesülése, illetve a Magyar Demokrata Fórum programjának maradéktalan megvalósítása esetén van esélyünk az immár évtizedes leszakadás megállítására és a negatív fejlődési irányzat megfordítására. Az összes magyar állampolgárnak,

⁴ Magyarország egy főre jutó bruttó hazai terméke (GDP) tíz évvel ezelőtt a volt szocialista országok közül Szlovénia és Csehország után még a harmadik legmagasabb volt. Ebben a tekintetben ma már előttünk jár Észtország és Szlovákia is, Lengyelország pedig utolért és hamarosan elhagy bennünket. Ennek eredménye, hogy hazánk az új évezred első évtizedének végére a **visegrádi térség legszegényebb országa** lett.

⁵ Bokros Lajos: *Verseny és szolidaritás. Vázlat a Magyarország európai felzárkózásához nélkülözhetetlen gazdaságpolitikai fordulatról és szerkezeti reformokról.* 130 pont. Élet és Irodalom, 2003. december 19.

a határainkon belül és azon kívül élő összes magyarnak részvételt kínálunk minőségi - **ésszerű, szakszerű és korszerű** - programunk megvalósításában.

A felemelkedés záloga szilárd erkölcsi alapállásunk is. Az MDF egyrészt nem ígér semmi olyat, ami megvalósíthatatlan, vagy megvalósítása esetén kárt okoz a magyar gazdaságnak, társadalomnak, nemzetnek. Másrészt amit előirányoz, *azt maradéktalanul meg akarja és meg tudja valósítani.* Harmadrészt amit megtesz, annak **eredménye az lesz, amit előre megjósolt és kimondott.**

A Magyar Demokrata Fórum - kormányzati felhatalmazás esetén - olyan gazdaságpolitikát folytatna, ami valóban megteremtené a **hosszú távon is törés nélkül fenntartható⁶ gazdasági növekedés lehetőségét. Ez a növekedés egyensúlyórző és folyamatosan magas szintű kell legyen.** Nyilvánvaló ugyanis, hogy Magyarország felzárkózása csak a hosszú távon tartósan gyors növekedés eredményeképpen valósulhat meg. Ez pedig a széles alapú, mindenkit érintő anyagi gyarapodás és társadalmi felemelkedés feltétlenül szükséges, noha korántsem elégséges feltétele.

A tartósan gyors gazdasági növekedés alapja a magyar gazdaság és a hazai munkaerő **nemzetközi versenyképességének helyreállítása, javítása.**

A nemzetközi versenyképesség számtalan tényező együttes hatásaként alakul, javul, vagy éppen romlik. Ezek közül érdemes kiemelni

- a) az **államháztartás** méretét és szerkezetét, hiányát és adósságát,
- b) a **foglalkoztatás** tömegét és szerkezetét, hatékonyságát, bővítésének a gazdaság rugalmasságából fakadó lehetőségeit,
- c) a **közteherviselés** terjedelmét és arányait, mindezek társadalmi elfogadottságát,
- d) a **közszolgáltatások** (oktatás, egészségügy, nyugdíj, közigazgatás, igazságszolgáltatás, rendvédelem, szociális támogatás, szabályozási és felügyeleti rendszer, stb.) minőségét és hatékonyságát,
- e) a **gazdaságpolitika** hitelességét, kiszámíthatóságát, stabilitását, a kormány szavahihetőségét, a **politikai, gazdasági, kulturális közélet tisztaságát és erkölcsi szilárdságát,**

⁶ „Bokros Lajos volt az, aki – tudomásom szerint – először fogalmazta meg Magyarországon a fenntartható növekedést, mint fő gazdaságpolitikai célt.” Antal László: *Fenntartható-e a fenntartható növekedés ?* Közgazdasági Szemle Alapítvány, Budapest, 2004, 203.o.

- f) az **ön- és társ gondoskodás elemi erejét**, a megtakarítási hajlandóság, a jövő nemzedékek iránti elkötelezettség mértékét, az önként vállalt **társadalmi és nemzeti szolidaritás tartópilléreit**.

3.1. A gazdaságpolitika követendő iránya

Magyarország számára nemcsak az államháztartás tartósan magas hiánya, illetve a felhalmozott adósság állománya jelent növekedésgátló tényezőt, hanem az államháztartás *mérete és szerkezete* is.

A Magyar Demokrata Fórum azt vallja, hogy a gazdaság növekedése, a társadalom jóléte és a nemzet felemelkedése alapvetően a vállalkozók **eredményes, hatékony, versenyképes, tisztességes piaci tevékenységétől** függ. Ezért olyan államot szándékozik létrehozni, amely - ahelyett, hogy akadályozná - **elősegíti a vállalkozók sikeres működését**.

Ám a vállalkozók beruházásai csak akkor lehetnek *tartósan sikeresek*, az általuk létrehozott munkahelyek pedig tisztességes megélhetés forrásai, ha folyamatos költségvetési támogatások és kedvezmények, a kegyosztó állam visszaélésekkel tarkított megrendelése helyett a **hazai és a külföldi fogyasztók fizetőképes kereslete** igazolja azokat vissza.

Annak érdekében, hogy az igazoltan piacképes termelést folytató vállalkozók olcsón juthassanak tőkéhez és hitelhez, meg kell akadályozni, hogy az állam elszívja előlük a pénzügyi erőforrásokat. **Kisméretű, ámde annál hatékonyabb, sokkal jobb minőségű közszolgáltatásokat kevesebb erőforrásból előállítani képes, olcsó és tisztakezű** államra van szükség.

A magyar államháztartás mérete egyedülállóan nagy a volt szocialista országok között, hiszen elszívja és újraelosztja a bruttó hazai termék felét. Ezt az arányt legalább **8-10 százalékponttal csökkenteni** szükséges ahhoz, hogy a gazdaság és társadalom felszabaduljon az állam túlsúlya, elnyomása alól, ami ma akadályozza a termelés bővítését, a jövedelmek gyarapítását, a piaci sikert, a versenyképességet és a hatékony foglalkoztatást.

Az államháztartás méretének érdemi csökkentése azonban semmiképpen sem járhat együtt a hiány és a felhalmozott adósság növekedésével. Alapvető követelmény, hogy a **gazdaság bővülésének ütemét 3% fölé emeljük, az**

államháztartás hiányát pedig a gazdasági ciklus folyamán átlagban tartósan a bruttó hazai termék (BHT) 3%-a alá szorítsuk le.⁷ Ennek eredménye lesz az államadósság mértékének a hazai jövedelemtermeléshez viszonyított csökkenése és az adósságszolgálati terhek (kamat és törlesztési kötelezettségek) viszonylagos enyhítése. *Hosszabb távon az államadósság arányát célszerű a BHT 40% alá csökkenteni.* Csak ilyen módon tudjuk végleg kiszabadítani a magyar gazdaságot a túlköltekező állam bénító fogságából és megsokszorozni a növekedési energiákat. Az államadósság tartós csökkentése szükséges, noha korántsem elégséges feltétele annak, hogy **Magyarország minél hamarabb csatlakozhasson az euróövezethez.**

Ahhoz, hogy az államháztartás általi jövedelemátcsoportosítás mértéke jelentősen csökkenjen a hiány növekedése nélkül, nyilvánvalóan csak egy út vezet, mégpedig a **közkiadások érdemi csökkentése.**

Ez utóbbi viszont nem mehet végbe fűnyíró elven. Egyrészt azért, mert az államháztartás szinte minden területén jelen van az intézmények (iskolák, kórházak, hivatalok) hatékonytalan működéséből fakadó pazarlás, miközben fontos közcélokra már nem jut elegendő erőforrás. Másrészt azért, mert a költségvetési intézmények működésének hatékonyságát látványosan javító változások nélkül minden megszorítás csakis ideiglenes lehet, a vészhelyzet elmúltával az összes intézmény újfent többlet-támogatást fog követelni. (A fűnyíróelven csökkentett kiadás olyan, mint a fű – idővel visszaö.)

A közkiadások jelentős csökkentése azonban romlás helyett csak akkor vezet a közjavak és közszolgáltatások minőségének látványos javulásához, *ha a szolgáltató intézmények működési módját, uralkodó magatartásmintáit, hétköznapi viselkedéskultúráját, anyagi és erkölcsi érdekeltségi rendszerét gyökeresen megváltoztatjuk.* A költségvetési intézmények számát lehet és szükséges jelentős mértékben csökkenteni, miközben az adófizetők pénzéből előállított közszolgáltatások minősége javítandó. A vállalatokhoz hasonlóan végre az államháztartásban is emelkednie kell a munka termelékenységének,

⁷ Erre nem csak azért van szükség, mert az euróövezetbe való csatlakozásunk érdekében teljesítenünk kell a közismert maastrichti konvergencia-követelményeket, amelyek egyike éppen az államháztartás hiányának tartósan 3% alá szorítása. Legfontosabb ok az, hogy a magyar gazdaság hosszú távon fenntartható, tehát a pénzügyi egyensúly ismételt felborulását elkerülő növekedési képessége alig haladja meg a 3%-ot. Ahhoz viszont, hogy az államadósság viszonylagos mértéke – ugyancsak a fenntartható növekedés és a pénzügyi válság elkerülhetősége végett – csökkenjen, az államháztartás viszonylagos hiánya nem haladhatja meg a hosszú távon fenntartható, egyensúlyozzó növekedés ütemét.

hatékonyságának. Ehhez pedig nyilvánvalóan az államháztartás szerkezetét, működési módját átalakító **reformok kritikus tömegére**⁸ van szükség.

3.2. Foglalkoztatás – oktatás

A foglalkoztatás nemzetközi összehasonlításban kirívóan alacsony⁹ szintje a magyar gazdaság Achilles-sarka. Érdemes szembenézni a valósággal: ilyen alacsony foglalkoztatási ráta mellett Magyarországon sohasem lesz tartós gazdasági növekedés és széles társadalmi alapú, lehetőleg minden egyes honfitársunkat felemelő felzárkózás.

A Magyar Demokrata Fórum célul tűzi ki a hazai **foglalkoztatási ráta legalább 10 százalékpontos emelését**. Egy évtized leforgása alatt el kívánjuk érni, hogy a **munkaképes korosztályok legalább kétharmada** szervezett, bejelentett munkából nyilvánosan elismert, adó alá vonható jövedelmet szerezhessen.

A foglalkoztatás növelése korántsem azonos a munkahelyek megőrzésével hanem éppen ellenkezőleg: **új munkahelyek sokaságának a létrehozását** igényli, ami fellendülés időszakában jóval meghaladja a megszűnő munkahelyek számát. Még fontosabb, hogy az új munkahelyek ne az állam közvetlen hivatali intézkedései, minisztériumi, önkormányzati hivatalnokok kegyosztása nyomán szülessenek,¹⁰ hanem **a vállalkozók beruházásai, tevékenységük bővülése, új vállalkozások alapítása és virágzása révén**.

A kormányzat feladata az, hogy a rugalmas szerkezetű piacgazdaságot – negatív és pozitív ösztönzők egymással összehangolt, kifinomult eszközeivel – úgy szabályozza, hogy *vállalkozások tízezrei találják alapvető érdekükben állónak a bővítő beruházásokat és új munkahelyek megteremtését. A hazai vállalkozók gazdálkodási környezetét kell jelentősen korszerűsíteni ahhoz, hogy tömegével szülessenek hatékony, vagyis költségvetési támogatás nélkül*

⁸ Bokros Lajos: *A reformok kritikus tömege*. Élet és Irodalom, 2009. január 23.

⁹ A foglalkoztatási ráta azt mutatja, hogy a munkaképes korú felnőttek (15-64 éves korosztályok) mekkora hányadának van bejelentett, nyilvántartott munkahelye és így elvileg adózás alá vonható, munkából származó jövedelme. Ez az arány nálunk mindössze 57%, ami Málta után a második legalacsonyabb érték a 27 EU-tagállam sorrendjében.

¹⁰ Az MDF nem ígér egymillió munkahelyet, mert tudja, hogy azt csak az állami hivatalok tudnák – főleg papíron – létrehozni. Az MDF azt is tudja, hogy az állam által közvetlenül megteremtett munkahelyek nem hoznak fellendülést, inkább pusztítják, semmint termelik a nemzeti jövedelmet. Az állami támogatásokkal létrejött munkahelyek nem fenntarthatók, nem hatékonyak, költségvetési hatásuk zömmel negatív. Ilyen munkahelyek a segélyfüggőség újabb bornírt formáit hozzák létre, nem emelik az ember méltóságát sem.

is fenntartható, a munkavállalók tisztességes megélhetését és méltóságát biztosító munkahelyek. Munka és méltóság egyenlő modern Magyarország!

Fenntartható, jövedelmező munkahelyek megteremtése, a foglalkoztatás hatékony, azaz folyamatos költségvetési támogatások nélküli bővítése rendkívül összetett folyamat, amely egymást erősítő módon összezsírt *reformlépések egész sorozatát*¹¹ igényli. Ezen intézkedések alapvető célja a **vállalkozói szabadság és versenyképesség nagyságrendi növelése.**

A versenyképesség javítása egyfelől **a munkaerő minőségének javítását, másfelől a foglalkoztatási költségek viszonylagos csökkenését igényli.**

Le kell számolni azzal az illúzióval, hogy a magyar munkaerő olcsó és jó minőségű, ami önmagában elegendően kedvező alapot kínál mind a külföldi tőke, mind pedig a hazai vállalkozók önerőből és önérdékből történő munkahelyteremtő, foglalkoztatást bővítő tevékenységéhez.¹² Ez nem igaz. A hazánkban rendelkezésre álló munkaerő kínálata régóta nem felel meg a modern, tudásigényes, kutatásra és fejlesztésre épülő gazdaság munkaerő-keresletének.¹³

A hazai munkaerő minőségének egyszeri nagyléptékű, majd később folyamatos javítása mindenekelőtt az **oktatási rendszer minden szintű, átfogó és gyökeres reformjától függ.**

¹¹ Programunkban mindig gondosan utalunk az egyes részterületek keresztösszefüggéseire. Ebből is látható, hogy tartós növekedés, széles társadalmi felemelkedés kizárólag a **reformok kritikus tömegének egyidejű bevezetése** nyomán születhet.

¹² Ez a felfogás húsz évvel ezelőtt sem volt igazán megalapozott, noha a magyarországi munkaerő akkor még sokkal olcsóbb volt. A most véget érő második évtizedben azonban a *munkaerőköltségek növekedése rendre meghaladta a termelékenység növekedését*, ráadásul a közsféra termelékenységi növekedést teljességgel nélkülöző béremelései nyomán – egészen a válság beköszöntéig – az államháztartásban jobban, esetenként sokkal jobban lehetett keresni, mint a magánszektorban. Ez végzetesen eltorzította nemcsak a hazai kereseti arányokat, hanem a foglalkoztatási piac nagymértékben államfüggővé tételével az uralkodó közérzületet, közérkölcset is. Ez az egyik legfőbb oka annak, hogy büszke, önálló, adózó munkavállalói viselkedés helyett az alattvalói szemlélet, az adóelkerülő és segélyfüggő magatartás vált mintává.

¹³ A magyar gazdaságban egyszerre van jelen **nagymértékű munkaerőhiány** – elsősorban mérnökökből, műszaki és természettudományos végzettségű diplomásokból, magasan képzett szakmunkásokból -, illetve **tömeges munkanélküliség**. Észre kell vennünk, hogy a hazai munkaerő jelentős része a mai modern gazdaságban egyszerűen nem foglalkoztatható. Csaknem milliósra tehető a funkcionálisan írástudatlanok, teljesen szakképzetlen munkások, jobbára értéktelen diplomások, a feketegazdaságban meghúzódó, vagy az árnyékgazdaság perifériáján tengődő honfitársaink száma. Ennek a tömegnek a bejegyzett foglalkoztatásba való felszívása történelmi feladat, amihez mindenekelőtt a képzési rendszer megújítása szükséges.

A reformok kritikus tömege ebben a vonatkozásban is rendkívül sokrétű intézkedéseket igényel. Ezek közül nagy vonalakban kiemeljük a következőket:

- a) Létrehozandó a **Munkaügyi és Oktatási Minisztérium (MOM)**.¹⁴ Az oktatási rendszer minden szintjén, tehát az általános iskolától a főiskoláig, egyetemekig, a szakképzéstől a felnőttoktatásig az *intézményeknek a munkaerőpiac felé kell fordulni*, tevékenységük középpontjába a tanulók további előmenetelét, sikeres és tartós elhelyezkedését kell állítaniuk.
- b) Minden oktatási intézmény **kimeneti teljesítményét rendszeresen mérni és nyilvánosan értékelni** szükséges.¹⁵ *Az oktató személyzet javadalmazását, előmenetelét egyértelműen az elért eredmények függvényében kell megállapítani és ahhoz folyamatosan igazítani.* Ehhez fel kell számolni a kizárólag a formális végzettséget, az adott beosztásban eltöltött időt tükröző merev bértáblázatokat és jóval rugalmasabbá kell tenni az alkalmazási feltételeket.
- c) Az oktatás eredményeinek mérése és nyilvános elismerése azért is elengedhetetlen,¹⁶ mert a diákok és szüleik csakis ennek alapján lehetnek képesek a **jövő nemzedékeinek jólétét, végső soron az egész társadalom felemelkedését szolgáló, megalapozott döntést hozni**. A rossz választás nehezen jóvátehető, ráadásul háromszoros pazarlást eredményez. Eltékozolja a tanárok idejét, az adófizetők pénzét (az oktatási intézményekre fordított költségvetési forrásokat) és a diákok jövőbeni életlehetőségeit is nagymértékben korlátozza.
- d) A közoktatási intézmények túlnyomó többsége az önkormányzatok tulajdonában van. *A települési önkormányzatok rendszere rendkívül*

¹⁴ Ez fontos keresztivátkozás a **központi kormányzati közigazgatás** régóta esedékes átfogó reformjára. A mai főhatósági elrendezés ésszerűtlen, mert a munkaügyekhez a szociális gondoskodást rendeli, holott a minél kiterjedtebb és nagyvonalúbb szociális ellátás alaphelyzetben éppen ellentmond a munkaerőpiaci hatékonyság fokozását célzó intézkedéseknek. Ez olyan fokú és természetű ellentét, amit nem egy minisztériumon belül, hanem magasabb szinten, a kormányon belül kell kifejezésre juttatni.

¹⁵ Ma szinte minden rendű és rangú oktatási intézmény büszkén és gőgösen elutasítja még a gondolatát is annak, hogy kimeneti teljesítményét egyáltalán mérjék, nemhogy annak alapján történjen a javadalmazás. Oktatási intézményeink zöme és azok vezetői úgy vélik, hogy az oktatás olyan szent ügy, aminek sikerét a piac értékítélete nem mérheti. Ez a felfogás a piactagadó szocializmus egyik legkárosabb öröksége. Ahogy a vállalati szektorban természetes, hogy a piaci siker a tevékenység eredményességének végső bizonyítéka, ugyanannyira anakronisztikus, hogy oktatási intézményeink ma még mindig a „termelés a termelésért” elv sztálini modelljének megfelelően működnek.

¹⁶ Természetesen ma is van teljesítménymérés, de ez a tanulói teljesítményeket méri tudástesztekkel (lásd Program for International Students Assessment, PISA) nem pedig az iskolák kimeneti teljesítményét, ami elsősorban a **végzett diákok továbbtanulásának, elhelyezkedésének, életpályájának** nyomkövetését igényelné. Ráadásul Magyarországon nem hasznosítják a PISA-felmérések eredményeit sem. Az iskolák és a pedagógusok anyagi és erkölcsi elismerése pedig egyáltalán nem függ a PISA-felmérések eredményeitől.

szétaprózott, ez tükröződik a közoktatási intézmények hálózatában. Ennek káros következményei szembeűnőek. Az önkormányzatok zöme **túl kicsi és túl szegény** ahhoz, hogy jó minőségű iskolát tartson fenn, ahol valóban érvényesül az esélyegyenlőség.

- e) Megteremtendők a **járásai önkormányzatok** a mai legalsó szintű, falusi önkormányzatok helyett.¹⁷ Az általános iskolákat ezek a legalább 30-40 ezer lakost képviselő önkormányzatok tartják fenn. Elengedhetetlen a **minimális iskolaméret és osztálylétszám** meghatározása is. Az előbbinek legalább 160-200, az utóbbinak pedig minimum 20-25 főnél legyen az alsó határa.
- f) A Magyar Demokrata Fórum már korábban meghirdette az **egész napos iskola létrehozásának programját**, ami az esélyegyenlőség érvényesülését sokkal jobban biztosítja, mint a félnapos oktatás. Ez alapvető követelmény a *roma tanulók felzárkózása* szempontjából is. Nagyobb méretű, jobban felszerelt, bőkezűbben finanszírozott általános iskolákban az egész napos színvonalas oktatás és nevelés látványos eredményeket hozhat az *esélyegyenlőség, a felzárkózás, a társadalmi összefogás és együttműködés* (kohézió és szolidaritás) alapvető készségeinek kimunkálásában és elsajátításában is.¹⁸
- g) Kimutatások szerint az osztálylétszámnak és az egy tanulóra jutó ráfordításnak elég tág határok között nincs érdemi hatása a tanulók teljesítményének alakulására, annál inkább döntő szerepet játszik a tanárok minősége.¹⁹ A hazai reform lehetőségei szinte korlátlanok ebben a tekintetben. **Nagyságrenddel csökkenteni kell a tanító- és tanárképzést, ennek színvonala pedig jelentősen emelendő.**²⁰ Miközben lehetővé kell tenni a gyenge minőségű tanítók és tanárok elbocsátását, *szükség van a pályakezdő bérek jelentős emelésére*. A későbbi fizetéseknek pedig mindenekelőtt a mért, nyilvántartott, elismert egyéni és kollektív teljesítménytől kell függenie.
- h) **A szakmunkásképző intézetek hálózata jelentős megerősítésre és komoly vérátömlesztésre szorul, elsősorban az oktató személyzet vonatkozásában.** A szakképzetlen, alkalmi, vagy fekete munkából tengődő szülők gyermekei számára a szegénységből való kitörés, a

¹⁷ Kereszthivatkozás a közigazgatás reformjára, a települési önkormányzatok rendszerét illetően.

¹⁸ Az egész napos iskolának csak akkor van értelme, ha a többi reformmal együtt valósul meg. Többlet finanszírozási forrásként rendelkezésre áll a **családi pótlék**, amit hatéves kortól természetbeni juttatásként az iskolák kapnának fejkvótába beépítve. (Kereszthivatkozás a szociális támogatási rendszer reformjára.)

¹⁹ A családi háttér után ez a második legfontosabb tényező, ami befolyással van a tanulók előmenetelére. Vö: *A tanárok számítanak. A hatékony pedagógusok pályára vonzása, fejlesztése és pályán tartása*. 25 ország összehasonlító elemzése, OECD-tanulmány, 2007. Kiadta OKM, Budapest

²⁰ Ez pedig elsősorban a felsőoktatási intézmények reformjával van összefüggésben (kereszthivatkozás).

felemelkedés útját képezheti keresett kétkezi szakmák elsajátítása. **Minden újjászületett járásban jelen kell legyen egy kiemelten támogatott, társadalmi figyelem központjában álló szakiskola.** *Minden tanuló 14 éves korától kezdve végezzen műhelymunkát is.* A hátrányos helyzetű diákoknak kollégium álljon rendelkezésére.

- i) Állami közoktatási intézmények finanszírozását nem reménytelenül szétaprózott normatívák, hanem **megemelt és összevont fejkvóta** szerint kell biztosítani úgy, hogy a központi költségvetésből erre a célra átadott összegeket **semmi másra ne lehessen felhasználni.** Az így rendelkezésre álló forrásokat a helyi önkormányzatok saját adóbevételeikből természetesen korlátlanul kiegészíthetik.
- j) **A felsőoktatás gyökeres, átfogó reformja** sem halasztható tovább. A magyar gazdaságnak és társadalomnak silány diplomagyárak helyett világszínvonalú egyetemekre, főiskolákra lenne szüksége.²¹ Ezek azonban csak **éles verseny** körülményei között alakulhatnak ki. Felsőoktatási intézmények között komoly versenyt azonban kizárólag a **hallgatók értékítéletének érvényesülése támaszthat.** Ennek alapja a diploma elismert értéke, a jövőbeni pályautak és kereseti lehetőségek világos ismerete és az a rendkívüli befektetés, amit a hallgató tandíj és egyéb költségek formájában vállal.
- k) A felsőoktatás reformját **az alapelvek tisztázásával** kell kezdeni. Emelt fővel indokolt meghirdetni, hogy a felsőoktatás egyáltalán nem állampolgári jogon járó és mindenki számára hozzáférhető ingyenes közszolgáltatás, hanem csak a *fiatal korosztályok kisebbik hányada számára célszerűen elérendő életre szóló nagybefektetés.* Mivel ennek haszna elsősorban egyénileg élvezhető, ezért az állami költségvetés csak korlátozott ideig vállal részt a tanulás terheiből. Ám a tehetséges jómódúak esetén csak **jelképesen**, a tehetséges

²¹ „A magyar felsőoktatás szerkezeti válságban van. Kimeneti teljesítménye rendkívül változó, helyenként gyenge: a friss diplomások körében a munkanélküliség kétszerese a hazai átlagos munkanélküliségnek, miközben sokan dolgoznak olyan állásban, amelyik nem felel meg a diplomájuk által tükrözött formális képzettségnek. Tömegével képzünk tanítókat, tanárokat holott az általános és középiskolás korosztályok létszáma drámaian csökken. Legalább harmincöt helyen oszتانak nálunk közgazdász- vagy üzemgazdász diplomát, miközben a nemzetközi vállalatok egyre inkább nyugati diplomával bíró fiatal szakembereket keresnek. Történészből, kommunikációs szakemberből, de még jogászból is jelentős túlképzés van, de kevés a mérnök, a fejlesztő technikus, az informatikus és a biotechnikus. *Felsőoktatási intézményeink hálózata túlméretezett és szétaprózott.* Minőség tekintetében a világtól való lemaradásunk egyértelmű, hiszen egyetlen hazai egyetem vagy főiskola sem szerepel a világ kétszáz legjobb intézménye között.” Bokros Lajos: *Minőségi oktatást és kutatást eredményező reform körvonalai a hazai felsőoktatásban.* Élet és Irodalom, 2007. április 27.

szegények javára **jelentős** mértékben, a tehetségtelenek esetében viszont egyáltalán nem.²²

- l) *Élesen elválasztandó a felsőoktatási intézmények külső és belső irányítási rendszere.* Az egyetemi önkormányzat, a szenátus, csakis a **belső tanszabadság** letéteményese lehet, nem pedig tulajdonosi és gazdálkodási jogosítványok gyakorlója. Ez utóbbiakat egy új testülethez, a **fenntartók tanácsához** kell telepíteni, amelyben a bennfentesek nem lehetnek többségben. A fenntartók tanácsában az állam, a vállalati szektor, a nemzetközi és a hazai tudományos élet világhírű képviselőinek kell helyet foglalni túlnyomó többségben. Ők felelnek majd – *elsősorban hírnevükkel* – az iskola jövőjéért.
- m) Magyarországon 77 akkreditált egyetem és főiskola működik, ami egy tízmilliós ország esetében rendkívül sok.²³ Még ha számuk egyes főiskolák nagy egyetemekhez való kétségbeesett csatlakozása nyomán várhatóan csökken, helyükbe folyamatosan új felsőoktatási intézmények lépnek. Ráadásul ez a spontán átalakulási folyamat nem minőségi alapú természetes kiválasztódást tükröz, hanem üres szervezeti megoldásokat a gyorsan csökkenő diáklétszám miatt érzett életveszély elhárítása végett. Alapvető érdekünk, hogy ezt a **kiválasztódási folyamatot a felsőoktatási kormányzat irányítsa nagyon szigorú minőségi követelmények érvényesítése mellett.**²⁴
- n) Az egyetemek és főiskolák finanszírozása *több csatornán keresztül párhuzamosan történjen.* A mindenkori iskolafenntartónak (állam, egyházak, alapítványok) kell vállalni a felvett diákok színvonalas tanulásához szükséges méretű és összetételű **fizikai infrastruktúra** (tantermek, laboratóriumok, diákszállók, könyvtár, étterem, stb.) **fenntartási és felújítási** költségeit. Az oktatók javadalmazását – legalábbis az alapképzésben – nagymértékben fedezze a **tandíj**. Ennek fizetése alól csak a leginkább rászorulóknak kapnak felmentést. A kutatási, fejlesztési, vállalkozási, továbbképzési költségeket

²² “Fontos továbbá, hogy a megfelelő iskola és diploma kiválasztásában az állampolgár felelőssége elsődleges, habár nem kizárólagos, így az állam nem garantálja sem a diploma értékét, sem a későbbi munkahelyet, illetve annak hasznát. A rossz egyéni döntés kockázatát az állam azzal tudja csökkenteni, hogy megbízható információk nyilvánosságra hozatalára, illetve erős versenyre kényszeríti az egyetemeket és főiskolákat azok tulajdoni viszonyaitól függetlenül (versenysemlegesség).” Uo.

²³ Összehasonlításként érdemes megjegyezni, hogy a tizenötmilliós Hollandiában csak 14 egyetem működik, de a tízmilliós Svédországban és Portugáliában is mindössze 25-25. Finnországban a jelenleg folyó felsőoktatási reform keretében az egyetemek száma 21-ről 10-re csökken. Mindenhol jellemzően az önálló főiskolák száma töredéke az egyetemekének. Magyarországon ez pont fordítva van.

²⁴ A folyamat végén hazánkban is elegendő lenne körülbelül 20-25 egyetem és alig féltucat önálló főiskola. A minőségi követelményeknek nem megfelelő felsőoktatási intézményeket pedig nem beolvasztani kell a fennmaradóba, hanem a már felvett diákok átirányítása után meg kell azokat szüntetni.

pályázati úton elnyerhető állami támogatások, vállalati adományok, és nemzetközi források fogják fedezni.

- o) A **kutatás-fejlesztés, innováció** egymással szoros kapcsolatban lévő **vállalati és egyetemi kutatóintézetek átjárható hálózatában** valósulhat meg optimálisan. A kutatás-fejlesztés *vállalati-egyetemi* együttműködésben biztosíthatja leginkább azt, hogy a gyakorlatban gyorsan hasznosítható eredmények szülessenek. Az oktatás-kutatás-fejlesztés-innováció intézményes összefűzése kikényszeríti azt is, hogy a jövő nemzedékei azonnal hozzáférjenek az új tudományos eredményekhez. A szorosan összefonódó vállalati-egyetemi kutatás és oktatás adja alapját az élethosszan tartó tanulásnak, a folyamatos továbbképzésnek, a felsőfokú szakképzésnek, felnőttoktatásnak is. *Mindez egyúttal a hazai munkaerő minőségének javítását, tehát az országot, a társadalmat és a nemzet felemelkedését szolgálják.*

3.3. Közteherviselés – adózás

A munkaerő versenyképességét meghatározó másik fontos tényező az **élő munkára rakódó társadalmi közterhek mértéke, szerkezete**. Ez utóbbi része az általános közteherviselési – adózási rendszernek, így az optimális jövedelemadózás csak egy átfogó adóreform keretében tárgyalható.

A Magyar Demokrata Fórum reform alatt nem kizárólag és nem elsősorban az adókulcsok csökkentését érti. **Átfogó közteherviselési reformot akar, melynek eredményeképpen jóval több állampolgár fizet majd egyedileg kevesebb adót.** Fő feladatnak az **adófizetők körének szélesítését és az adózásba bevont jövedelmek (adóalap, adóbázis) bővítését tartjuk.** Adókulcsok csökkentésére csak akkor kerülhet sor, ha elmozdulunk a mainál jóval szélesebb, ezért igazságosabb közteherviselés irányába.²⁵

²⁵ „A közteherviselés reformjának alapvető vonulatát az alábbi lépések szigorúan összehangolt együttese alkotja: 1. A közterhet viselők körének szélesítése, az adóalapok növelése. 2. A kivételek, mentességek további erős szűkítése, megszüntetése. 3. Az adótorzítás kiküszöbölése, a közterhek mértékeinek egységesítése. 4. A jövedelemarányos teherviselés emelkedő meredekségének enyhítése. 5. Végül és utolsósorban a formális adókulcsok határértékeinek csökkentése.” Bokros Lajos: *A közteherviselés félreformja*. Élet és Irodalom, 2008. február 29.

A legelső lépés a **minimálbér adómentességének eltörlése** kell legyen²⁶. A minimálbér adómentessége ugyanis végzetesen torzítja a munkaerőpiacot, mert ösztönzést ad a papíron csakis minimálbéren történő foglalkoztatásnak. Hazánkban az alig 3,9 millió bejegyzett munkavállalóból több mint egy millió van minimálbéren bejelentve. Ennek a tömegnek legfeljebb fele igazi minimálbéres, olyan munkaerő birtokosa, amely valóban nem tud nagyobb hozzáadott értéket előállítani, mint a minimálbér.

Legalább egy millió embert lehetséges és feltétlenül kívánatos visszahúzni a közterhek nyilvános viselésének világába úgy, hogy a **minimálbért egy jelképes 10%-os kulccsal megadóztatjuk**. Ehhez természetesen a minimálbért fel kell emelni nagyjából ugyanekkora összeggel.²⁷

Ha két és fél millió munkavállaló helyett csaknem 4 millió járul hozzá legalább jelképesen a közterhek viseléséhez, ennek jótékony hatása az élet minden területén érezhető lesz. Megerősödhet az *adófizető polgár öntudata, nőhet a közügyek iránti érdeklődése, ami a demokrácia egyik sarokköve*. **Megszüntethető lesz a mai bonyolult és értelmetlen adójóváírás**, ami az adórendszert egyszerűbbé, áttekinthetőbbé és igazságosabbá teszi. Végül, de nem utolsósorban **számottevően növekedhetnek a költségvetési bevételek**, ami a gazdasági növekedés megindulása után valóban lehetőséget teremt a személyi jövedelemadó kulcsainak érdemi csökkentésére.

A Magyar Demokrata Fórum a személyi jövedelemadó egyetlen kulcsa²⁸ helyett *stabilan alacsony adóéket* tart kívánatosnak. Ez azt jelenti, hogy a **munkaadó számára jelentkező bruttó bérköltség és a munkavállaló által kézhez kapott nettó bér közötti résnek kell stabilan alacsonynak lenni** minden munkavállaló esetében.²⁹ Csak ez adhat kellő ösztönzést a munkaerő

²⁶ A minimálbér adómentesítése a Medgyessy-féle hírhedt száznapos programnak ugyanolyan káros intézkedése volt, mint az 50%-os közalkalmazotti béremelés és a 13. havi nyugdíj. Ellene a parlamentben csak az MDF szavazott!

²⁷ A munkaadók ellenérve az, hogy a minimálbér így is túl magas, akadályozza a hatékony foglalkoztatást. Ez részben igaz lehet a valódi minimálbéreseket esetében. Az alacsony hozzáadott értékű vállalkozásoknak a költségvetés szigorú költségvizsgálat után fizethet maximum három évig előre meghirdetett módon évről évre csökkenő úgynevezett **alkalmazkodási támogatást**.

²⁸ Az egykulcsos SZJA széles körben polgárjogot nyert a volt szocialista országokban (Oroszország 13%, Szlovákia 19%, Románia 16%, Macedónia 12%, Albánia 10%, legújabbban Csehország 15%, stb.) Az adóalap és az adómentes minimáljövedelem különbözősége miatt ezek a megoldások nehezen hasonlíthatók össze. Az egykulcsos személyi jövedelemadó esetleges bevezetésének előnyeit és hátrányait regionális versenyképességének megőrzése szempontjából Magyarországnak is mérlegelnie kell.

²⁹ Fontos megjegyezni, hogy a nemrég bevezetett úgynevezett szuperbruttósítást feleslegesen bonyolultnak és az adóalap formális szélesítése miatt lehetővé tett formális adókulcs-csökkentések miatt megtévesztőnek tartjuk és mihamarabbi megszüntetését javasoljuk.

széles választékban történő torzításmentes alkalmazásának és a hatékony foglalkoztatás bővítésének.

Az adóék a személyi jövedelemadó mellett a társadalombiztosítási járulékokat is tartalmazza. Ha ez utóbbiaknak van fix összegű eleme is, (például a *tételes egészségügyi hozzájárulás*, amely az egészségügyi reform részeként újból bevezetendő), továbbá a százalékos kulcs éppen ott csökken, ahol a személyi jövedelemadó kulcsa növekszik, akkor az adóék kisimítása emelkedő adókulcsok mellett is könnyen elérhető.

A közteherviselés reformja során a Magyar Demokrata Fórum kiemelten fontosnak tartja a **társadalombiztosítás teljes megújítását**. Ennek legalább öt iránya van.

a. Biztosítani kell mind a felosztó-kirovó nyugdíjbiztosítási rendszer, mind pedig a hasonlóképpen társadalmi szolidaritást feltételező állami egészségbiztosítás **fenntarthatóságát, jövőbeni pénzügyi egyensúlyát**. Olyan (pozitív) ösztönzésre és (negatív) kényszerre van szükség, hogy a *munkaadók és munkavállalók folyamatosan érdekükben állónak tekintsék a kötelező társadalombiztosítási járulékok befizetését*.³⁰ Fogyó és öregedő hazai népesség mellett a járulékfizetési készség és képesség megerősítése abszolút elengedhetetlen nemcsak ahhoz, hogy a mai fiataloknak harminc és negyven év múlva reményük legyen nyugdíjra és egészségügyi ellátásra, hanem már ahhoz is, hogy a most nyugdíjas korosztály tisztességes öregkora biztosítható legyen.

b. A járulékfizetési készség úgy erősíthető, hogy a járadékváromány (jövőbeni nyugdíj) mértékét és a gyógyító szolgáltatások igénybevételét **szorosan hozzákötjük a rendszeres és igazolt járulékfizetéshez**.

c. Az állami nyugdíjrendszerben nem kizárólag és nem is elsősorban parametrikus változások (pl. nyugdíjkorhatár-emelés, indexálás-módosítás) szükségesek, hanem igazi paradigmaváltás: a mai TB-nyugdíj svéd mintára

³⁰ Sokan lényegtelen könyvelési tételnek tekintik a TB-alapok egyenlegét, hiszen a szinte állandóan fellépő hiányt a központi költségvetés úgyszólván megteríti. Eluralkodott az a rendkívül káros szemlélet, miszerint a nyugdíjak és az egészségügyi kiadások tetszőleges mértékben növelhetők, nem kell tekintettel lenni a csökkenő létszámú munkavállalói közösség csökkenő befizetéseire. Nemzeti sporttá vált a járulékok alóli kibújás, a munkaadók és munkavállalók összejártsága a TB-közterhek minimalizálása végett. Ráadásul a magyar társadalombiztosítási rendszerben nemcsak az illegális potyautasok száma jelentős, hanem azoké is, akik a törvény erejével felmentést kaptak a járulékfizetési kötelezettségek alól. Mindezek a tényezők külön-külön is, de együttesen erőteljesen a társadalombiztosítási rendszer csődje felé vezetnek.

felváltandó a **névleges járulékmeghatározottságú nyugdíjrendszerrel**. Ez garantálja a mindenkori viszonylagos várományt a járulékok maradéktalan befizetése nyomán³¹ és így szinte automatikusan biztosítja a nyugdíjrendszer pénzügyi egyensúlyát, annak hosszú távú fenntarthatóságát.³²

d. Szükség van a közteherviselésbe bevontak körének jelentős bővítésére. A társadalmi igazságosság és szolidaritás megkívánja, hogy **nyugdíjasok is fizessenek legalább jelképes mértékű tételes egészségügyi hozzájárulást**. (A mai nyugdíjasok esetében ez bruttósítással részben ellentételezhető, de a jövőbeni nyugdíjasoknak már együtt kell élni ezzel a fontos változással.)

e. Az egészségbiztosítás területén is jöjjön létre a második pillér, a **kötelezően választandó magán egészségbiztosító pénztárak rendszere**.³³ Ez azonban nem a felosztó-kirovó elvű társadalombiztosítási finanszírozás helyett, hanem azt kiegészítendő és megerősítendő jönne létre. Legfontosabb cél az, hogy **érezhetően javuljon a gyógyító szolgáltatások minősége**, csökkenjen a betegek kiszolgáltatottsága, szoruljon vissza a hálapénz és a korrupció. Ezeket a nemes célokat azonban ráolvasással nem lehet elérni. Versenyre van szükség a szolgáltató intézmények között, amit viszont csak a **biztosítók közötti szabályozott, de érdemi verseny tudja kikényszeríteni**.

A Magyar Demokrata Fórum egyetért azzal, hogy a *jövedelemadók súlyát csökkenteni szükséges a forgalmi és vagyoni típusú adókéhoz képest*. Nem mindegy azonban, hogy az utóbbi két adófajta milyen mértékű és milyen szerkezetű terhelést érvényesít a gazdaságban és a társadalomban.

A forgalmi típusú adók mértéke és aránya sem növelhető tetszés szerint. Az ismét 25%-ra felemelt ÁFA-kulcs kiugróan magas az Európai Unióban. Ez most gyenge forint mellett kevés fogyasztást terel át szomszédainkhoz, amit azonban hosszú távon nem lehet fenntartani. Különösen akkor nem, ha a forint megerősödik, netán bevezetjük az eurót. Ha viszont az ÁFA határkulcsa ismét 20%-ra, esetleg az alá csökken, akkor az 5%-os és a most újként és feleslegesen bevezetett 18%-os kulcs nem maradhat fenn, hiszen

³¹ Ez óriási előrelépés a mai rendszerhez képest, amelyben a nyugdíjak értékállóságát sem abszolút, sem viszonylagos értelemben nem garantálja semmi más, csak a társadalombiztosítási alapoknak a központi költségvetés által nyújtott ingyenes, korlátlan és automatikus hitel, ami egyrészt kiszorít más kiadásokat, másrészt növeli az állam adósságát, így a jövő nemzedékek terheit.

³² A választási kampány kezdetén a Fidesz bedobta, majd éles szocialista kritikák nyomán vissza is vonta a svéd modell ötletét. Mindebből világosan kitűnik, hogy egyik nagy párt sem ismeri a modellt és nem érti annak működését. (A nyugdíjrendszer reformjának részletes kifejtése különálló mellékletben található.)

³³ Kereszthivatkozás az egészségügyi reformra. Ennek fontos részleteit a program melléklete tárgyalja.

ebben az esetben a forgalmi adóból származó bevételek mértéke és aránya csökkenne, ami ellentétes a kiindulópontban megfogalmazott igénnyel.³⁴

A Magyar Demokrata Fórum erősen vállalkozóbarát gazdaságpolitikát tart szükségesnek, amivel gyorsan és látványosan visszaszerezhető mind a hazai, mind pedig a külföldi befektetők bizalma. Ennek kézzelfogható eredménye lenne a **hazai fizetőeszköz megerősödése és stabilitása**. Az államháztartás terjedelmének legalább 8-10 százalékpontos csökkentése, az adóalapok és az adófizetők körének szélesítése lehetővé teheti, hogy az ÁFA határkulcsa idővel ismét *20%-ra* csökkenjen, annak kedvezményes kulcsát viszont ezzel egyidőben *10%-ra* kell felemelni. A kedvezményes kulcs alá azonban kizárólag olyan termékek és szolgáltatások tartozhatnak, amelyek esetében az alacsonyabb adó nem ösztönöz értelmetlen túlfogyasztásra, de a kívánatos mértékű fogyasztást az állam valamilyen **fontos, nem elsősorban szociális megfontolásból** mégis támogatja. Ilyen lehet a gyógyszerek, egészségügyi szolgáltatások egy része, vagy a településeken belüli közösségi közlekedés. A távfűtés és a könyv azonban nem.

A Magyar Demokrata Fórum fontosnak tartja az **ingatlanok adóztatását**, de elveti azt a megoldást, ahogy ezt a Bajnai-kormány kialakította volna. *Egyrészt az ingatlanadónak nagyságrendekkel több, legalább 500 milliárd forintos bevételt kellene eredményeznie azért, hogy általa kiváltható legyen a mai torzító hatású, kirívóan vállalkozásellenes adófajta, az iparüzési adó.* Másrészt az ingatlanadónak csak **helyi adóként** van értelme. Ezt az adót az újonnan létrehozott *járási önkormányzatok alapvető bevételi forrásává* kell tenni, amit ráadásul *maguk állapítanak meg, vetnek ki és szednek be.*³⁵ Harmadrészt **mindenfajta ingatlant adózás alá kell vonni**, tehát nemcsak a lakóingatlanokat, hanem a gyár- és irodaépületeket, szállodákat, benzinkutat, termőföldet **akár természetes, akár jogi személyek tulajdonában van.** Ennek az a logikája, hogy ami az adott járás vagy város területén úgymond *„nyomot hagy a föld arcán”*, vagyis foglalja a területet, fogyasztja a fizikai infrastruktúrát (utakat, közvilágítást, víz, gáz, szennyvíz és villanyhálózatot), szennyezi a környezetet, zsúfoltságot okoz, **az ennek arányában** járuljon hozzá a helyi lakosok közös szükségleteit fedező kiadásokhoz. Negyedrészt az ingatlanadót – a személyi jövedelemadóhoz hasonlóan – sávosan

³⁴ Az ÁFA rendszerében is fontos követelmény, hogy egyrészt kevés kulcs legyen, másrészt azok mértékei ne szakadjanak el túlságosan egymástól. Sok és egymástól igen eltérő kulcs esetén ugyanis vég nélküli politikai viták tárgyává lesz az, hogy melyik termék és szolgáltatás melyik kulcs alá tartozzon. A kedvezmények bővítése iránti állandó nyomás pedig aláássa a forgalmiadó rendszer egységét, stabilitását, az ebből származó bevételek pedig csökkennek.

³⁵ Kereszthivatkozás a közigazgatási rendszer reformjára, az önkormányzati rendszer átszabására.

progresszív módon kell kialakítani, **elkerülendő az adócsapdát**, ami a 2010. január 1-én bevezetett ingatlanadónak a társadalmi igazságérzetet és szolidaritást, az arányos közteherviselést leginkább sértő sajátossága.³⁶

3.4. Közigazgatás – rendvédelem - önkormányzat

A Magyar Demokrata Fórum a mainál kisebb méretű, ámde jó minőségű közszolgáltatásokat hatékonyan nyújtani képes állam elkötelezett híve. Ezt azonban nem elég jelszóként megfogalmazni, hanem konkrét reformlépések egybefüggő láncolatával meg is kell valósítani.

Kiindulópont a **központi kormányzati közigazgatás áramvonalasítása**. Itt az első lépés a minisztériumok szerkezetének és hatáskörének átszabása a szakmai logika követelményeinek megfelelően.

- Helyreállítandó a tiszta **Belügyminisztérium**, mint a rendvédelem és a közigazgatás csúcsszerve (az önkormányzatokat nem irányítja),
- megerősítendő az **Igazságügyminisztérium**, ami irányítja és felügyeli az ügyészség munkáját és minőségi jogalkotást készít elő,
- létrehozandó a **Munkaügyi és Oktatási Minisztérium (MOM)**, amely képes a munkaügyek és az oktatás integrálására,³⁷
- **Fizikai Infrastrukturális Minisztérium** fogja össze az energiaügyet, közlekedést, informatikát (a természetes monopóliumok területeit),
- **Gazdasági és Kutatási Minisztérium** keretében kapcsolódik össze az üzleti élet és a kutatás-fejlesztés állami szabályozása, finanszírozása,
- önálló **Népjóléti Minisztérium** foglalkozzon a szociális, családjogi, ifjúsági és esélyegyenlőségi kérdésekkel.³⁸

Kiemeljük a **rendőrség reformját**, amelynek keretében a legfontosabb feladat a *szolgálat megszabadítása a politikai befolyástól, beavatkozástól, napi korrupciótól*. A rendőrség rendfenntartó, felderítő, nyomozó munkájába

³⁶ Az adócsapda azt jelenti, hogy valamely adózó egy forint jövedelmi, vagy vagyoni határérték növekedés esetén több mint egy forint adótöbbletet kénytelen fizetni, így nem éri meg számára a határérték növelése. **A Bajnai-kormány által bevezetni tervezett ingatlanadó kétfajta adócsapdát is tartalmazott volna.** Egyrészt adómentes lett volna a 30 millió forint érték alatti ingatlan, viszont az ezt meghaladó értékű ingatlan után az első forinttól fennállt volna az adófizetési kötelezettség. Másrészt 30 millió összesített érték felett sem kell volna fizetni, ha az két olyan ingatlanban testesült volna meg, ahol az első ingatlan értéke 30, a másodiké pedig 15 millió forintnál kevesebb. (Az AB az ingatlanadót megsemmisítette.)

³⁷ Kereszthivatkozás a már tárgyalt foglalkoztatási és oktatási reformra.

³⁸ A többi minisztériummal azért nem foglalkozunk, mert mai formális felépítésük nagyjából megfelel a korszerű kormányzati közigazgatás szakmai logikájának.

való bármilyen külső, politikai ihletésű beavatkozás legyen a legszigorúbban büntetendő. Mind a rendőrség egészének, mind pedig minden egyes rendőrnek **vissza kell adni és vissza kell szerezni társadalmi tekintélyét**, szakmai és emberi önbecsülését. Ezzel párhuzamosan növelendő a rendőrség létszáma, folytatni célszerű a megszakadt rendőrös programot és minden nagyobb településen létre kell hozni helyi rendőrösöt. Jelentősen emelni kell a közterületen napi szolgálatot végzők számát, bővíteni szükséges a rendőr-szakiskolai képzés keretszámait és javítani az anyagi feltételeket.

Az önkormányzati terület ugyancsak mélyreható és átfogó reformért kiált. **A mai rendkívül szétaprózott, drágán működő és gyenge minőségű szolgáltatásokat nyújtó, túlméretezett önkormányzati testületek és közigazgatás gazdasági és társadalmi fejlődésünk akadályává vált.** A hazai politikai osztálynak fel kell végre ismerni, hogy a demokrácia ereje nem a települési önkormányzatok számától, hanem az általuk nyújtott *szolgáltatások minőségétől, az egyenlő esélyű hozzáféréstől, a közvetlen ellenőrizhetőségtől és a tisztakezűségtől* függ.

A Magyar Demokrata Fórum meghirdeti a **járási önkormányzatok**³⁹ létrehozásának programját, de nem közbülső önkormányzati egységként a falusi önkormányzatok fölött, hanem *azok helyett*. A mai csaknem 3200 önkormányzat helyett hazánkban elegendő lenne mintegy 240-280 legalsó szintű önkormányzati egység. Részben ennek eredményeképpen, de ezen túlmenően is **nagyságrendekkel csökkenthető lenne az önkormányzati testületi tagok száma**. Minden falut egyetlen helyben választott **előjáró** képviselne a nagyobb méretű, több települést összefogó közös testületben. Minden járási önkormányzat képes lenne **saját hivatal** fenntartására. Ennek természetesen lehetnek egyetlen fővel működő **kirendeltségei** minden kicsi településen, de még jobb megoldást hozhat az **elektronikus önkormányzat** programjának kiterjesztése és kiteljesedése.⁴⁰

Az önkormányzati alapegységek méretének jelentős növelése feltétlenül érinti a fővárost is. Teljesen ésszerűtlen és felesleges pazarlás 23 kerületi

³⁹ Kereszthivatkozás az oktatási reformra. Az önkormányzati reform keretében létrejövő járási méretű alsószintű önkormányzatok azonban nyilvánvalóan nemcsak jobb színvonalú iskolát, hanem jobb minőségű egészségügyi (szakrendelés), szociális és kulturális, stb. szolgáltatásokat is képesek lennének előállítani, hiszen jóval több pénzt tudnának összpontosítani és értelmesebben felhasználni.

⁴⁰ A 30-40 ezer főt átölelő önkormányzati egység helyi társadalomhoz való erős kötődését nagymértékben elősegítheti a **helyi adózás szerepének jelentős növekedése**. Erre módot ad a személyi jövedelemadóból származó bevételek minél nagyobb hányadának visszaosztása, illetve újraelosztás nélkül tisztán helyi adó lehet a megnövelt alapú és így nagyobb bevételt termelő ingatlanadó (kereszthivatkozás az adózásra).

önkormányzati testület és hivatal fenntartása. Elegendő lenne négy-öt, jóval nagyobb méretű és pontos hatáskörű önkormányzati egység, amelynek akár túl is nyúlhatnak a főváros mai közigazgatási határain. Ennek megfelelően a fővárosi közgyűlés és hivatalainak létszáma nagyságrendekkel csökkenhető.

Az önkormányzati reform keretében érdemes összevonni a megyéket is, kialakítva legfeljebb 5 természetes régiót (nagytertséget) a mai 7 helyett. Megyei közgyűlések helyett a nagytertségek rendelkeznenek kislétszámú, delegált önkormányzati testülettel és jól felszerelt, hatékony hivatalokkal.

Mind a központi kormányzat, mind a települési önkormányzatok hivatalai értelmes, erős, *jól képzett és rendszeresen továbbképzett*, csakis a közösség szolgálatának, nem pártpolitikának elkötelezett tisztviselőket igényelnek. **Az önkormányzati reform nyomán karcsúsított köztisztviselői karnak munkájukra, teljesítményükre büszke, ugyanakkor az állampolgárok minőségi kiszolgálását illő alázattal végző szakemberekből kell állnia.** Hasonlóképpen a rendőrséghez (katonasághoz, bírósághoz, ügyészséghez) *a köztisztviselői kart is maximális mértékben el kell szigetelni* a politikai befolyástól, beavatkozástól, védeni kell a politikai ihletésű nagykorruptiótól, a köztisztviselői karnak pedig ki kell vetni magából törvénytisztelő tagjait.

3.5. A hazai vállalkozói osztály felzárkózási esélyeinek növelése

A Magyar Demokrata Fórum **az állam által élesre szabályozott, mindenki számára rendelkezésre álló tiszta és tisztességes eszközökkel vívott, nyílt és áttekinthető piaci verseny** egyértelműen elkötelezett híve. *Elfogadja a modern kapitalizmust*, ami messze nem tökéletes rendszer, de amelynél bizonyítottan jobb társadalmi-gazdasági alakulat elméleti előképét eddig senki se volt képes megrajzolni, illetve annak működőképes formáját a gyakorlatban kimunkálni. A modern kapitalista piacgazdaság az, ami **ésszerű, szakszerű, korszerű és felelős kormányzati irányítás mellett** egyedül biztosíthatja a gazdaság tartós növekedését, a társadalom jólétét.

Csökkenő jövedelmekből nem lehet egyre többet elvonni és újraelosztani. A fogyó torta nem vágható fel egyre nagyobb szeletekre. Az eredményes és hatékony szociális gondoskodásnak, a **rászorultak célzott támogatásának** az első feltétele, hogy a gazdaság **megtermelje az elosztható jövedelmeket**, létrehozza azt a tartósan bővülő anyagi gazdagságot, amiből a szolidaritás közérzete alapján a társadalom önkéntesen és jóérzéssel hajlandó rászoruló

honfitársainak juttatni, az elesetteket felemelni. Ebben az értelemben a **legjobb szociális politika a tartós gazdasági növekedés, a vállalkozói osztály helyzetbe hozása, a munkavállalók szakképzettségének folyamatos javítása, a méltányos és arányos közteherviselés, és mindennek alapján a társadalmi szolidaritás önkéntes közérzületének megerősítése.**

A tartós gazdasági növekedés és a széles társadalmi felzárkózás **motorját** azok a vállalkozások alkotják, amelyek képesek és hajlandóak **jövedelmező munkahelyeket létrehozni, hatékony foglalkoztatást bővíteni, termelni, beruházni, exportálni és mindennek alapján tisztességesen adót fizetni.** Hazánkban sok ilyen vállalkozás van, de korántsem elegendő. A nemzetközi vállalatok jelenléte igen fontos, hiszen ezek termelik meg a közvetlen kivitel túlnyomó többségét, fizetik az adók zömét és járulnak hozzá a foglalkoztatás növeléséhez, a munkaerő képzettségének növeléséhez.

A magyar gazdaság sebezhetősége, szerkezeti gyengesége, a világpiac ingadozásainak túlságosan kiszolgáltatott jellege abból fakad, hogy nálunk **hiányzik a vállalkozói közösség másik oldala, a tőkeerős, exportképes, jövedelmező munkahelyek százazreit kínáló, foglalkoztatást hatékonyan bővítő hazai kis- és középvállalkozók büszke és magabiztos osztálya.**

A piactagadó szocialista rendszer egyik legnagyobb bűne és máig ható káros öröksége a *hazai gyökerű vállalkozói osztály, a vállalkozási ismeretek, készségek, kultúra és erkölcs teljes szétverése* volt. Ezt a vállalkozói osztályt és annak minőségre büszke, becsületes, polgári kultúráját az elmúlt húsz év folyamán nem sikerült újjáépíteni. A hazai kis és közepes vállalkozások nem csak és nem is elsősorban tőkehiány áldozatai (ezen könnyű lenne segíteni). **Mind a vállalkozók, mind az üzletvezetők, mind pedig a munkavállalók jelentős elmaradásban vannak nyugati társaikhoz képest mindenekelőtt technikai és vállalkozói tudásban, piaci és pénzügyi ismeretek terén, munkafegyelemben és adózási kultúrában, a tisztességes versenyt pártoló és védő osztályszolidaritás és személyi integritás tekintetében.**

Szükség van olyan intézményekre, amelyek ezt a történelmi tragédiából fakadó hátrányt, elmaradottságot segítenek ledolgozni, eltüntetni. Javasoljuk ezért olyan kisméretű, **tudásalapú kereskedőházak** létrehozását, amelyek az alábbi szolgáltatásokat kínálnák a kis és közepes vállalkozók számára:

- jogi tanácsadás, piaci információk nyújtása, marketing,
- finanszírozási források felkutatása, bankkapcsolatok,

- külkereskedelmi ügyletek lebonyolítása, felvásárlás,
- közös beruházási projektek kialakítása más vállalkozókkal,
- vállalkozók közös fellépése a beszerzésben, értékesítésben,
- tanácsadás állami és uniós pályázatokon való részvétel esetén,
- vezetői ismeretek, vállalatszervezés, rendszeres továbbképzés.

A tudásalapú kereskedőházak az ITD Hungary, végső soron a Gazdasági és Kutatási Minisztérium felügyelete mellett, az ágazati sajátosságoknak megfelelően szakosodva **sikerdíjas szolgáltatásokat** nyújtanának a hazai gyökerű kis és közepes vállalkozásoknak. Szükség van eme kereskedőházak megjelenésére a mezőgazdasági nyerstermékek termelése és feldolgozása, az élelmiszeripar, a megújuló energiaforrások felhasználása, az exportképes környezetvédelmi ipar, a turizmus és a háziiparok területén. Hasonlóképpen elősegítendő a **kockázati tőke** jelentősebb szerepvállalása a belföldi eredetű találmányok hasznosításában, az iparszerű termelés feltételeinek megteremtésében. Végül, de nem utolsósorban az állam segítséget nyújthat a **vállalatszervezés és -irányítás készségeinek** elsajátításában is, ami az éles világpiaci versenyben, különösen hosszan elhúzódó válság körülményei közepette alapvetően fontos a hazai vállalkozói osztály talpon maradásához, túléléséhez, fejlődéséhez és gyarapodásához.

4. Összefoglaló

A Magyar Demokrata Fórum 2010-es választási programjának sarokköve

- a világszínvonalú **tudással, kultúrával, erkölccsel rendelkező,**
- **a hatékony munkát** és az avval szerzett **emberi méltóságot** élete értelmének tekintő,
- **adófizetésre képes és hajlandó, erős és büszke**
- **vállalkozói osztály, középosztály és szakképzett munkavállalói osztály** létrehozása, megerősítése és általuk, munkájuk révén
- Magyarország felzárkózási esélyeinek folyamatos növelése.

Csak ez a *vállalkozói osztály, középosztály és szakképzett munkavállalói osztály* lesz képes

- megtermelni a mindenki által fenntartás nélkül hön óhajtott anyagi gazdagságot, jólétet, széles társadalmi felemelkedést,

- létrehozni és bővíteni azokat a munkahelyeket, amelyek biztosítják a munkavállalók tisztességes megélhetését, boldogulását,
- megerősíteni a jómódú, adófizető és szolidáris középosztály tevékeny részvételével hatékonyan és elegánsan működő, nyugodt demokráciát,
- visszaadni minden magyar állampolgár, illetve a magyar nemzet egészének önbizalmát, méltóságát, jövőbe vetett hitét.

Hisszük, hogy a szomszédos országokban élő magyar nemzetrészek számára is csak egy ilyen módon újjáépített erős, kulturált és összetartó Magyarország lehet újra a büszkeség és a reménység forrása.